

Mir - svoboda - pravičnost

BOJEVNIK

Glasiló Zveze bojevnikov in Samopomoči Zveze bojevnikov

Poraja se nova pomlad, novo življenje vstaja, naša srca kličejo k vstajenju, življenju in sreči. Zakrknjene podle duše pa hočejo pritihotapiti med ljudstva novo gorje, vžgati plamen nove vihre, narodom naprtiti novo svetovno vojno. Sile rujejo in streme za tem, da se ljudstva vnóvič poženejo v medsebojno sovraštvo in klanje. Proti takim izrodkom strašne nesreče in velikega trpljenja morajo vstati vsi narodi kot en mož, se morajo dvigniti vsi oni, ki so pretrpeli grozote svetovne vojne in zahtevati, da se za vsako ceno ohrani največja blaginja naših dni: mir. Pripravljajmo in delajmo že sedaj, da se bo letošnji naš mirovni dan 11. novembra povsod praznoval najsvečanejšé! Opozarjajmo že sedaj vse bojevnike, da združijo svoje sile in zakličejo vsem državnikom sveta: **čuvajte nam naš mir, pridobljen z dragoceno krvjo tisočev in tisočev naših najboljših!**

Okrepimo vrste!

V zadnji številki «Bojevnika» je uvodoma navedeno, kdo je lahko član Zveze bojevnikov. Vsi, ki so se udeležili svetovne vojne, od najnižjega vojaka do najvišjega častnika, dobrovoljci, invalidi. Bojevniki iz svetovne vojne, ki smo po neizmernem trpljenju vendarle prinesli še zdrave ude domov, popolnoma zdrav prav za prav ni nihče izmed vojnih tovarišev, ne moremo biti člani udruženja rezervnih oficirjev, ne člani udruženja dobrovoljcev in ne člani udruženja invalidov. Nasprotno pa so člani prej omenjenih udruženj lahko člani naše Zveze. Mogoče bi kdo ugovarjal, češ, zakaj silite člane drugih sorodnih organizacij v Zvezo bojevnikov, temu moramo odgovoriti, da je za sedanjí čas nujno potrebno, da imamo organizacijo, katere član je lahko prav vsak bivši vojak. Le združeni in enotni bomo lahko dosegli vse ono, kar smo si začrtali v naših pravilih. Zlasti naj stopijo v naše vrste vsi slovenski častniki, saj je predsednik Zveze bojevnikov najvišji častnik Slovenec general Maister. Združimo se pod njegovim vodstvom prav vsi, ki smo se udeležili svetovne vojne, da skupno delamo za mir, svobodo in pravičnost.

Ne bodimo ozkosrčni in zavedajmo se, da nas loči le socialno stališče, ki je za tega boljše, za onega slabše. Le spomnimo se nazaj, kako je bilo v letih groze in trpljenja! Kako dobri in odkriti tovariši smo si bili ne glede na to, ali je bil redov ali častnik, zlasti tedaj, kadar je grmeló, treskalo, ko so padale granate, šrapneli, bombe, ko so švigale svinčenke in pele smrtno pesem. Pozabimo na to, kako je bilo morda včasih v rezervi ali zaledju, kjer se je človek pričel šele pri častniku. Pozabimo na to, čeprav se je nekaterim godilo med vojno boljše kakor sedaj, pozabimo na vse to in stopimo vsi brez izjeme v vrste svoje Zveze. V najhujšem ognju smo si bili dobri tovariši, zato

si bodimo tudi sedaj tovariši, ko delamo na to, da se ohrani svetovni mir, in ko stremimo za blaginjo svojih članov in njih svojcev. S tem pa prav posebno krepimo zmisel za močno Jugoslavijo, ker se zavedamo, da je mogoča prava sreča in zadovoljnost le tedaj, ako se vsem slojem našega naroda odvzamejo prevelika bremena za vsakdanji kruh in ako se jim nudi možnost do dela in zaslužka! Da bomo veliki in močni, da postanemo srečni in zadovoljni, okrepimo svoje vrste!

R. W.:

Velika država

Razvoj dogodkov v Evropi kaže, da vedno bolj dviga pogubonosno glavo uničujoči zmaj vojne, da se vedno bolj pozabljaó stremljenja pokojnega velikega državnika Brianda za mir, da vedno bolj stopa v ozadje s ponosnimi ideali in resnično ljubeznijo zgrajena stavba društva narodov in da preveva državnike nekaterih držav misel, kako bi razdejali okove, ki jim jih nalaga versailleska mirovna pogodba. Na novo hočejo spremeniti obličje Evrope, prestaviti državne mejnike in podjarmiti še one male narode, kolikor jih je ostalo po svoji volji v lastnih državah. Zlasti države in narodi Srednje Evrope čutijo, kako se jim bliža pogin na eni strani od fašistično usmerjenih držav, na drugi strani pa od komunistične Rusije. Zato se državniki teh držav s skrbjo ozirajo v bodočnost in iščejo izhoda, kako bi ta zla preprečili. Dobro se namreč zavedajo, da niso kos štiridesetmilijonskemu, šestdesetmilijonskemu in stomilijonskemu narodu. Nesreča je pri tem še ta, da so v sedanjem času ljudstva v silni gospodarski bedi in je ta okolnost dobra opora pri demagoškem rovarjenju fašističnih in komunističnih voditeljev.

Prva država, ki je na poti oblastnikom, je Poljska. Ta država, ki se je po vojni, ko je razbila vse razkrajajoče elemente v svoji sredi, prav lepo uredila in konsolidirala ter postala močna, je že dolgo trn v peti Nemcem. Radi bi dobili prosto pot v Vzhodno Prusijo, ki je prav nesrečen izrodek mirovne konference. Ker mirovna konferenca ni bila dosledna — saj je žrtvovala milijone narodnih manjšin v žrelo velikim narodom — je na drugi strani pustila Nemcem kar celo provinco, kakor klin zabito med Poljsko in Litvo, zaradi česar se pri Nemcih vedno in vedno vzbujajo želja, dobiti tudi po suhem svobodno pot do te deželice. Dasi prebivajo tu po večini Nemci, bi se morala že zaradi evropskega miru ta dežela priključiti ali Poljski ali Litvi. Prav zaradi tega je Poljska v večni nevarnosti. Tako ogroža premagana Nemčija ponovno Poljsko, ki jo prištevamo k tako zvanim zmagovitim državam.

Bojazen do premagancev in pa medsebojna nesloga se je pokazala pri zmagovalcih tudi v tem, da so hoteli pridobiti z nepotrebnimi plebisciti simpatije premagancev. Toda s temi dejanji so le okrepili pri premaganih državah zavest, da imajo poražene države med samimi zmagovalci

zaveznike. Visoko jim je zrasel greben in takoj so se začele baviti z mislijo povračila za izgubljeno vojno. Posledica tega so današnje nevzdržne razmere v Evropi.

Pri sklepanju miru se je potegovala tudi Češkoslovaška za koridor, ki naj bi jo vezal z Jugoslavijo. Ta koridor naj bi obsegal ozemlje južno od Donave pri Bratislavi do našega Prekmurja, del tako zvane Gradišćanske (Burgenland) in majhen vzhodni del Ogrske. Na tem ozemlju prebivajo tudi prekmurški Slovenci, gradišćanski Hrvati in Slovaki, zaradi tega bi prav tako lahko pripadalo ozemlje Češkoslovaški ali Jugoslaviji, kakor pripada danes Avstriji in Madžarski. Toda mogotci v Parizu tudi na to niso pristali in so rajši podprli Avstrijo in Madžarsko, torej premagni državi, kakor pa Češkoslovaško in Jugoslavijo, ki sta bili priznani kot prijateljski državi antante.

Izmed premaganih držav tudi slovanska Bolgarska ni v veliki meri nosila teže izgubljene vojne. Hitro si je opomogla, ni izgubila skoro nič ozemlja in tudi ni imela skoro nič reparacijskih dajatev. Dasi divjajo v notranjosti hudi strankarskopolitični boji, vendar dežela napreduje in se drži izmed balkanskih držav še skoro najboljše. Do sedaj je bila skoro vedno tajno pa tudi javno proti slovanskim državam Jugoslaviji, Češkoslovaški in Poljski v stalnem nasprotju in je rajši sledila politiki tujih neslovanskih narodov, predvsem Italije in Madžarske, kakor da bi se oklenila bratskih slovanskih držav. Res je, da je preteklost zanjo žalostna, vendar je sedanost tako bridka za Slovane, da bi morali Slovani tudi na to preteklost popolnoma pozabiti.

Kakor vidimo v Mali antanti slab primer vzajemnosti, vendar lahko z veseljem ugotovimo, da sta se vsaj dve slovanski državi našli, ki sta pripravljene skupno braniti slovanske interese in slovansko posest. Nujna potreba bi bila, da bi bili obe državi združeni po skupnih mejah. To bi morala biti vedno prva zahteva obeh držav. Vez med obema državama je zaveznica Rumunija, toda te ne veže skupna bratska kri slovanskega jezika in slovanskega čuvstvanja. Prav posebno bi bilo potrebno, pritegniti v zvezo bratsko Poljsko, ki bi bila s svojim nadtridesetmilijonskim narodom močna opora v boju proti napadom zahodnih sosedov. Nikakor ne sme manjkati v zajednici Bolgarska, da se tako ojači slovanska moč in pokaže slovanska sloga, ki je po svetu zelo razvpita. Vse štiri države bi morale med seboj tvoriti državno zajednico, ki bi se pokazala predvsem v skupnem zunanjepolitičnem, carinskem in vojaškem pogledu. Tudi enoten denar bi moral veljati za vse. Radovedni smo, kdo bi se mogel ustavljati moči države, ki bi štela okoli šestdeset milijonov prebivalcev in bi obsegala tri morja. S tem bi se oživotvorila misel velikih mož vseh teh slovanskih narodov kakor Sama, polskega kralja Boleslava Hrabrega, čeških kraljev Břetislava (češki Ahil) in Otokarja II. Přemysloviča ter mnogih slovenskih, hrvatskih, srbskih in bolgarskih vladarjev in velmož. Tudi ideali večine pisateljev in pesnikov teh narodov bi bili uresničeni. Poleg tega bi bila ta državna edinica nadomestilo velike predvojne slovanske Rusije, ki je zavrgla narodnostno idejo. Edino to bi bil v danih razmerah pravi odgovor na hujskanje velikih držav Nemčije in Italije, deloma tudi Anglije, in edino tako bi se lahko za dolgo dobo ohranil mir, ki je ogrožen od vseh strani.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Tyrševa (Dunajska) cesta 14 («Orient»). «Bojevnik» izhaja mesečno. Naročnina znaša 10 Din letno.

Čekovni račun št. 14.160.

Prispevajte za tiskovni sklad

F r a n B o n a č :

Našemu Martinu spominčico na grob

Oljka, lovor, palma, rožmarin... Vso dolgo pot od Trsta na Doberdob, od tam do Štvana devinskega na Sveto Goro in Škabrijel in še k Sv. Lovrencu pod Libušnjami... povsod po eno stebelce ali vršiček... Trgal sem in nosil, ob spominu na Te, naš Colarič,* ob spominu na tisoče in tisoče, ki so tod nosili strašen križ in vse drugače breme nego šopek rahlih rož in zelenja, in končno poklonil venec nas preostalih in venec padlih tovarišev na Tvoj grob pri Sv. Križu. Pred tremi leti je bilo: na dan žalostne Majke božje si nam izdihnili, na oljčno nedeljo smo Te nesli v črno grudo, na sv. Jurija dan, ko ves krščanski svet slavi tega viteza sonca, pomladi in dobrote, sem položil venec z Doberdoba, Škabrijela in Gregorčičevega groba na Tvoj grob... Ko sem klečal na grobu goriškega slavčka, je veter izpod Krna prinašal te stih:

«Ko udari polnoč — pa vsak dan
svoj grob bom zapustil hladan
in gledal, kaj krog se po svetu godi
in slikal sodrugom te čudne reči...»

(Gregorčič: «Kjé skoplješ si grob?»)

O ne, nikar! Simon naš, nikar Martin, nikar drugi naši velmožje! Nikar ne zapuščajte svojih grobov... ker zares se gode sedaj pri nas in povsod po Evropi prečudne reči, tako čudne in prečudne, da si človek resnično večkrat želi z vami počivati v skalnati jami Krasa ali ledenih obronkih Tirola ali kjerkoli ste že... Marsikdo hrani košček železa, drobce granate itd.... Še par milimetrov morda je manjkalo takrat. Sedaj vzame v roke tupatam to železo in pravi: «Ah, zakaj, zakaj nisi ti ruda smrti tudi mene pahnila v onostranstvo, da moram zreti sedaj sramoto in žalost sedanjih dni...»

Martine, kako je pri nas, kako na svetu? Čuj, povedal ti bom to nazorno s primero iz krvavih vojnih dni.

«Po vroči bitki je bilo v tisti grozni zimi. Zabrnelo je v telefonu. Glas je velevač poveljniku vojne bolnišnice, ki se je začasno nahajala v neki karpatski lovski koči: „Na zapuščeno bojišče naj se koj poda en zdravnik, vojni kurat in 15 mož sanitetcev, da preiščejo krvavo pozorišče in vse ukrenejo v pomoč ranjencem ali za pokop padlim junakom.“ Ta ukaz ni bil baš prijeten. Snega je ležalo na metre v gorovju, ki loči Madžarsko od Galicije, volkovi in medvedje ter divje ptice ujede so imeli razkošne gostije, pri katerih je sodeloval cel koncert divje besnečih granat, šrapnelov in svinčenk. Kot da bi orjaška roka strašnega zmaja segla preko gorá, se je zasvetila za hip luč žarometa, ko so ti možje, pokorni povelju, do prs gazeč po snežnih zametih, odšli na samaritansko delo. Nabrušeno jeklo so bile poteze na obrazih teh mož in dva mlajša od te bolničarske čete sta, polglasno pevajoč, momljala skozi zobe:

Ah, gališka zemlja tužna
in karpatske stene ve,
težke kot veriga sužnja
nam oklepate srce.

Dva sanitetska psa sta se v divjem diru odstranila od skupine in kmalu nato je ljuto bevskanje in votlo renčanje presekal kot britev ostro ozračje. Zdravnik se je ozrl na višino, odkoder je prihajalo lajanje, in rekel resno kuratu: „Prijatelj, tam gori nas čaka težko delo.“ Vsi so pospešili korake in se s silnim naporom, polni zločestih slutenj vzpenjali kvišku. Od daleč so zapazili že cele kolobarje velikih ptic roparic, krožečih v silnih jatah okoli neke skale, ki je strmela iz bukovja in jelševine. Prišedšim pod skalo se je nudil grozen prizor. Na neki zaseki je ležal ruski vojak; oprsje in trebuh je imel strahovito razparan od sovražnega šrapnela in živemu še (braniti se pa sam ni več mogel) so te strašne ptice ujede kljuvale, trgale in mesarile drob, jetra, žolč in čreva. Zdravnik je s strelom iz samokresa preplašil te krute roparice višin, nato pa je ubogemu trpinu vлил nekaj kapljic konjaka na višnjeve in udrt ustnice. Trudne oči so se odprle in topo zastrmele v svet. Kurat mu je odpel ovratnik in nasproti je zablestel preprost, pravoslavni križec, kakor so ga nosili skorajda vsi ruski bojovníki.

* Naš prvi predsednik Martin Colarič je umrl 13. aprila 1950.

Križ, ki mu ga je morda pripela na vrat sivolasa mamica iz sibirskih step, je zablestel. Mučenik je zbral zadnje moči in hotel dvigniti roke, z vsem žarom svoje duše je poljubil križ, ki mu ga je držal kurat pred očmi in preko njegovih modro podplutih ustnic so pripolzele s kapljicami krvi te-le čudovite besede: „Hristos voskrese, istinno voskrese! — Kristus je vstal, zares je vstal!“ Krčevito je zadrgetal in zopet zasnul. Iz ostrih in trdih potez, kakor v bronu vlitih okoli stoječih mož, ki so že videli nešteto strašnih prizorov, so se prikradle solze in pred njihovi duhom je stala v grozni veličini vsa pretresljiva tragedija Kalvarije, to vekovito osišče vseh časov in vekov, to orjaško zrcalo, v katerem spozna Adamov sin vse svoje gorje in domneva vso nepopisljivo zemsko bol. Na Kalvarijo in le preko Kalvarije gre človeška stopinja. K lastnemu vstajenju in končni sreči. Zdravnik je hotel z usmiljenim strelom iz samokresa končati strašno trpljenje ubogega vojaka, po nasvetu kurata pa, ki je resno dejal: „Priatelj, le Bog je gospodar čez življenje in smrt“, mu je ubrizgal nekaj kapljic morfija in v blagodejni omotici je trpin čez nekaj ur, prenešen na improvizirani nosilnici, preminil v lovski koči in odšel kakor Kristus Gospod nekoč, k vstajenju.»

Tako je, Martine, sedaj pri nas po Evropi povsod. Neusmiljeni roparji in strahoviti viharji sekajo po nas... Še živimo, še dihamo..., a braniti, saj še braniti se ne moremo več... udarci, rane skele, najbolj skele oni od bratov, Martine! Stara naša moč, sila, energija... ali ni ostala na bojnih poljanah, duševno strti slabiči tavamo okoli... Najboljši tovariši mrtvi... ti naš nekdanji vodja mrtev... Ostal je le še križ, Martine... Križ, pod katerim tisoči in tisoči snivate, križ, ki tudi nam še vliva poguma, vztrajnosti, nade... Kaj ne, Martine?!

Hristós voskrese... Aleluja!

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

Po kosilu se je pričelo «vojniško veselje». Ob zategnjenih in tožecih pa zopet izmenoma poskočnih glasovih srbskih javorovih gusel so vojaki in častniki, vsi bratsko pomešani med seboj, plesali srbsko kolo. Tudi Angležinje in gibčni Francoz so se kmalu navdušili za ta narodni ples, in gusle so svirale neumorno do večera, ko smo se zadovoljni po lepo uspeli slavi razšli na svoja mesta.

Danes, ko pišem te vrstice, je minilo ravno 15 let od te proslave in še sedaj se z veseljem spominjam prisrčnih vezi tovarištva, ki so nas slovenske prostovoljce družile s hrvatskimi in srbskimi vojnimi tovariši. Vsi smo se borili za isti cilj: da osvobodimo Srbijo in da složno sodelujemo pri zgraditvi velike, svobodne in bratske jugoslovanske države, ki smo jo že tedaj krstili za Jugoslavijo. Prostovoljci, ki smo bili porazdeljeni po vseh divizijah obeh srbskih armij, smo v zadnjih dveh letih svetovne vojne odločilno posegli v razvoj dogodkov na solunski fronti. Bil je v prvi vrsti njihov elan, ki je razbil sovražno fronto, bilo je njihovo legendarno junaštvo, ki jih je gnalo brez ozira na strašne žrtve preko trupel padlih tovarišev v vedno nove naskoke na zbog take divje hrabrosti presenečene, pa junaške sovražnike, bilo je besno prodiranje prostovoljcev, ki je vso ostalo vojsko potegnilo za seboj, kakor vihar na svojem vseuničujočem potu, dokler ni bila bolgarsko-nemška armada razklana na dva dela in je morala slediti kapitulacija Bolgarije, ki je bila znamenje za začetek konca svetovne moritve. Srbija je bila osvobodjena...

Tačas pa se je neodvisno od dogodkov na naši fronti v Avstro-Ogrski ustanovljala in tudi ustanovila svobodna in nezavisna Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, pod najvišjo reprezentanco Narodnega Veča v Zagrebu in pod predsedstvom vodje slovenskega naroda dr. Antona Korosca, Majska deklaracija v dunajskem državnem zboru je rodila sad. Svobodna država avstro-ogrskih Jugoslovancev se je zgodovinskega dne 1. decembra 1918 združila

z osvobojeno bratsko Srbijo v eno državo: kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, sedanjo Jugoslavijo.

Naši ideali se pa še daleč niso uresničili. Slovenski narod je bolj razkosan, kot je bil kedaj prej. Po materi kličejo otroci Rezije in Beneških Slovencev, uklenjene roke stega k nam ponosni Trst, solčna Gorica, bela Reka, modri valovi našega Jadranskega morja poslušajo vzdih v sužnosti trpečih bratov; od Gospe Svete pa prihaja glas s knežjega kamna in vojvodskega prestola: Korotan je tvoja zibelka, Slovenija! Še stoji straža panonskih Slovencev ob Blatnem jezeru; nad njimi bdi duh knezov Kocelja in Pribine, veliki duh slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda!

Naš ideal je Jugoslavija od bregov Črnega, Egejskega in Jadranskega morja tja gori do ogrskih nižin, Gospe Svete, zelene Zile, gornjega Tilmenta in izliva bistre Soče. Toda taka Jugoslavija je mogoča le v duhu proroških besed našega genija dr. Janeza Evangelista Kreka:

«Bratje! Veliko svobode in veliko ljubezni!»

Pozdravljena Jugoslavija! Velika in močna v bratstvu, svobodi in ljubezni!

S tem zaključujemo članek p. dr. Aljančiča, ki ga je uredništvo prejelo že 31. maja 1931.

Ivan Rozina:

Pot v robstvo

Vožnja je potekla dokaj hitro. Ko smo zagledali obalo njegaja Jadranskega morja, smo prepevali, vriskali in objemali ginjeni drug drugega z zavestjo, da se bližamo svoji domovini. Toda čim bolj smo se bližali obali, tem bolj je raslo naše vznemirjenje. Zakaj? V pristanišču ni bilo videti nobenega večjega parnika, na katerega bi bilo možno ukrcati toli veliko število mož. Tem večje pa je bilo naše razočaranje, ko smo izstopili in so nas v vrstah odgnali v mesto. Nastanili so nas v velikanskih vinskih skladiščih, ki so bili le delno prazni. Seveda v prostorih, kjer so nas nastanili, ni bilo sodov, pa tudi vina ne. V skladiščih, ki so bila polna, je bilo mnogo orjaških sodov, kakršnih do danes še nisem videl. Slučajno sem imel priliko ogledati si te orjake. Naši stražniki so bili bersaljerji. Nosili so klobuke, podobne bivšim našim veteranskim, z velikimi petelinjimi peresi. Bili so vedno zelo žejni in so zvečer, misleč, da jih nikdo ne vidi, s ponarejenimi ključi odpirali skladišča. Tako sem neki večer opazoval to «suvanje» in videl, da so morali, če so hoteli priti do kapljice, zlesti po posebni lestvi na vrh soda velikana. Tu so odprli nekak pokrov in zajemali vino kar z velikimi vrči. Potem so pili in razgrajali vse noči. Mi pa smo doživljali vnovič kalvarijo robstva. Ležali smo skoraj na golih tleh. Lakota in mraz, doslej naša stalna spremljevalca, sta nas zopet začela nadlegovati. Pridružil se jima je tudi naš najhujši sovražnik — uši. Pričela se je zopet širiti epidemija. Pegasti legar je začel vnovič razsajati. Danes še zdav tovariš je drugi dan že obležal. Kar naenkrat je obležalo vse. Zdravnika nikjer nobenega. Trpini so kar kopneli. Vsak dan zjutraj so priredili naši «patroni» budnico. Toda kakšno!? S puškinimi kopiti so potipali najprej vsakega posameznika. Kdor se ni več ganil, so ga potegnili za noge iz bornega ležišča in odvlekli v hlev, ki je služil za mrtvašnico. Tu so vsakega slekli do golega, zvečer pa so jih kar na debelo odvažali z vozom na pokopališče. To odvažanje so opravljali zato ponoči, da niso vznemirjali civilnega prebivalstva, ki je močno sočuvstvovalo z nami in ni smelo vedeti, kaj se godi za visokimi zidovi v vinskih skladiščih. Ker so polegli skoro vsi tovariši, ni bilo nikogar, ki bi prinesel hudo bolnim vsaj kapljico vode. Žalostno smo obhajali velikonočne praznike, ko je dosegla naša bolezen vrhunec. Pričakovali smo samo edino odrešenje — smrt, ki je neusmiljeno redčila naše vrste. K razširjenju bolezni so mnogo pripomogle tudi uši, ki so imele hrane dovolj, saj se jih smrtno bolni tovariši niso mogli ubraniti. Čim se je ohladilo truplo tovariša, ki je zapustil solzno dolino, so kar trumoma korakale na žive tovariše, na nove žrtve. Tako se je ta neznosna golazen razpasla v tolikih množinah, da so bila videti naša pokrivala kakor živa. Vse je kar migljalo, pomoči pa od nikoder. Šele po Veliki noči, ko so bile naše vrste res močno razredčene, kajti pomrla je gotovo polovica ujetnikov, se je neko popoldne pojavila zdravniška komisija.

(Dalje prihodnjic.)

Gospodstvi:

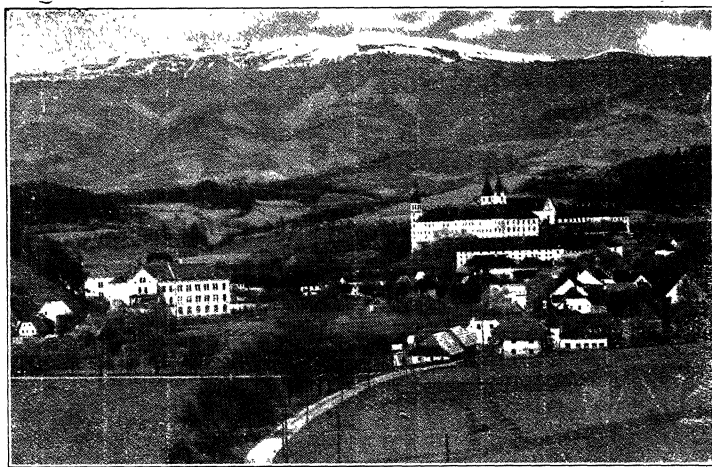
„O jaz ne spim . . .“

Šest naših v št. Pavlu na Koroškem.

Že kot otrok sem pogosto slišal pripovedovati o «Lofentolu» (iz: Lavanttal), to je: o Labudski ali Labotski dolini na Koroškem. Bil je čas, ko je bila ta dolina — kakor sploh cela Koroška — slovenska. Velika množina slovenskih krajevnih imen po vsej zdaj ponemčeni Labotski dolini priča, da je bila to res nekdanj slovenska dolina. Glavno mesto Labotske doline je Vošperg s 5000 prebivalci. Staro mesto je št. Andraž, kjer je stoloval kot škof Anton Martin Slomšek, ki je leta 1859. presel škofijski sedež v Maribor.

Že od nekdanj so se Slovenci mnogo naseljevali v Labotsko dolino. Zlasti slovenski Podjunčani (Korošci) in slovenski Spodnještajerci. Seveda so se sproti vsi ponemčili. Njihovi otroci so Nemci. Še zdaj živi v Labotski dolini mnogo slovenskih naseljencev. V št. Jurju pri št. Pavlu so jih pri zadnjem ljudskem štetju našli nad sto. Mnogo slovenskih naseljencev živi v Vošpergu ali v bližini Vošperga, št. Andraža in št. Pavla.

Št. Pavel je trg z velikim benediktinskim samostanom. Benediktinci imajo v št. Pavlu svojo gimnazijo in moderno urejen dijaški konvikt. Gospodinjstvo vodijo v samostanu in v konviktu slovenske šolske sestre iz Maribora. Benediktinci so lastniki velike ekonomije, na kateri je zaposlenih mnogo Slovencev in Slovenk iz bližnjih slovenskih župnij ob Dravi (Črneče, Libeliče, Suha, Žvabek).

Št. Pavel na Koroškem.

V ozadju Svinja planina, kjer gre slovenska jezikovna meja.

Labotska dolina je zelo rodovitna in gosto naseljena. Od severa proti jugu teče Labošnica (Slovenci ji pravijo v narečju: Vabšnica), ki se pri Labotu ali Labudu izliva v Dravo. Na eni strani obdaja dolino Gólca ali Golica (nemško: Koralpe), na drugi pa mogočna Svinja planina. Labotska dolina se imenuje «paradiž» Koroške. Šaljivo pripovedujejo, da koroški škof Adam Heftler ne sme v Labotsko dolino, kajti Adam je bil izgnan iz raja, Labotska dolina pa je raj Koroške. Koroški «paradiž» šteje 47.000 prebivalcev.

V spodnji Labotski dolini so se vršili leta 1919. srditi boji. Na štentpavelskem pokopališču je pokopanih šest jugoslovanskih vojakov. Pokopanih je ondi tudi deset Avstrijcev, vojakov in civilistov, ki so padli v bojih za Koroško. Nemci pravijo tem bojem: Abwehrkämpfe (obrambeni boji). Lani so postavili žrtvam teh bojev na pokopališču spomenik po načrtu benediktinca slikarja patra Lobisserja. Lobisserjeva slika predstavlja Kristusa s križem in umirajočega vojaka. Spomenik je v desnem spodnjem vogalu pokopališča. Vidi se že od zunaj. Malo više od spomenika počiva v dveh vrstah, po trije in trije, šest slovenskih vojakov, ki so dali svoje življenje za osvoboditev slovenske Koroške. Enemu so tovariši postavili železen križ, ostalih pet pa ima okusno izdelane nizke lesene križe.

Slava junakom!

Njihova imena so: Franc Gorenjec, padel 2. junija 1919.; Jakob Žilnik, padel 3. junija 1919.; Ivan Korenjak, padel 3. junija 1919.; Vinko Jurše, padel 17. junija 1919. (ta ima železen križ s slovenskim napisom); Rok Prepicko, padel 30. junija 1919. in šesti je neznan jugoslovanski vojak, padel 2. junija 1919.

Vsi so torej padli junija meseca 1919. — Dali ste življenje za Koroško! Mir Vašim dušam, slava Vašemu spominu!

Slovenske čete so zasedle št. Pavel kmalu po razsulu leta 1918. Ker pa sta Celovec in Beljak ostala v rokah Nemcev, so le-ti kmalu prišli do sape in organizirali nasprotni napad. Slovensko posadko v št. Pavlu so napali v noči od 26. na 27. decembra 1918. Dne 27. decembra 1918 je bil št. Pavel zopet v nemških rokah. Ponovno je zasedla ju; oslovanska vojska štentpavel 2. junija 1919.

Lani 5. junija so v št. Pavlu z veliko slovesnostjo odkrili tako zvani Befreiungdenkmal (osvobodilni spomenik), kot spomenik na 27. decembra 1918. Slavnostni govor je imel prejšnji ravnatelj benediktinske gimnazije v št. Pavlu, zdaj opat istotam, dr. Strelli, rojen na Primorskem. Spomenik je delo patra Lobisserja. Predstavlja ženo, h kateri je pribežal otrok. Pač simbol: «nemški» št. Pavel se je vrnil pod okrilje matere Nemčije.

Zanimivo je, da je samostan v št. Pavlu lastnik obširnih vinogradov v Spodnji Štajerski. Samostan ima obširna posestva tudi v Doberlvasi v slovenski Podjunski dolini. Kljub «osvobojeanju» benediktinska gimnazija v št. Pavlu ne more prav procvitati. Ne šteje niti 200 dijakov. Dijaški konvikt, povečan malo pred svetovno vojno, je na poivico prazen. Mala Avstrija mu ne more preskrbeti zadostnega števila dijakov.

V št. Pavlu so lastniki skoro vseh trgovin Slovenci. Ne moremo reči, da bi za št. Pavel bilo slabše, če bi bil prišel v jugoslovansko državo.

Zanimiv pa je napis na «Osvobodilnem spomeniku», ki se glasi:

Es gibt kein Glück so hehr und rein,
als treu dem eignen Volk zu sein.

Den Befreiern die Befreiten.

(Ni je sreče tako vzvišene in čiste, kakor ohraniti zvestobo lastnemu ljudstvu. — Osvoboditeljem osvobojeni.)

Res, da slovensko jezikovno ozemlje na Koroškem ne sega do št. Pavla, marveč samo do vrh Gorenčice, to je hribovje med Dravsko dolino in št. Pavlom. Sega pa to ozemlje tudi do vrh Svinje planine, do vrh Sv. Helene in do vrh Dobrača. Za osvoboditev tega ozemlja je padlo tudi šest junakov, ki počivajo v št. Pavlu. Tudi o njih velja kakor o Malgaju: «O, jaz ne spim . . .!»

Naše mirovno poslanstvo

(Govor odbornika Zveze bojevnikov Rudolfa Wagnerja v radiu na proslavi mirovnega dne 11. novembra 1932.)

Večkrat čujemo od marsikoga tele besede: «Vaše stremljenje za mir je prav lepo in dobro. Tudi jaz (pri tem se navadno dobrohotno poteka na prsi) sem za mir. Lahko je seveda tudi mogoče, da bodo narodi čez tisoč let res prišli do tega, da ne bo med njimi nikake vojne. Ali kaj koristi to meni? Kaj imam od tega, da živim v času, ko se države mrzlično oborožujejo, da se lahko skoraj začne zopet krvavi ples? Ali naj roke križem držim in čakam, kdaj bodo sovražniki pogazili mojo domovino? Ljudje, ki tako govore, vedno pozabljajo, da imamo vedno ne le borbe za vojno, ampak tudi borbe za mir. Boj za dosego miru ni krvav z orožjem in strupenimi plini, ampak trd duševni boj z jasnimi načeli. Saj še vedno velja staro pravilo, ki ga je svet čul ob rojstvu Odrešenika iz ust angelov, da bo na zemlji mir le onim ljudem, ki so dobre volje. In te dobre volje manjka nam vsem, saj večina ljudi stoji mirovni misli čisto pasivno ob strani, kakor bi jim bil mir nekaj tujega, nepotrebnege. Ne morejo uvideti, da je vojna človeško delo, ki bi se z lahkoto preprečilo. Nekateri ljudje še vedno mislijo, da je vojna naravna potreba, in da nihče ne more ničesar proti temu ukreniti. Toda če pomislimo, da je zadnja vojna, svetovna vojna, koncem koncev izbruhnila iz dinastičnih vzrokov, da je bil povod umor celo v lastni državi nepriljubljenega prestolonaslednika, katerega je umoril mlad fanatičen dijak, in tega umorjenega princa ne bi bilo mogoče oživeti, če bi prelili hekatombe človeške krvi, se moramo vendar zavedati, da bi se dalo

krvoprelitje prav lahko preprečiti. Seveda je bil to samo povod za začetek vojne, za katero so bile vse države do zob oborožene in so komaj čakale trenotka, da zgrabijo za orožje, vendar je značilno, da je zopet slična zadeva, zaradi katere so se že v najstarejših časih začeli najsrditeljši boji, dala povod za štiriletno krvavo klanje. In tako se je zgodilo, da je svetovna vojna vrgla svet s tečajev. Tako ga je preobrnila, da se še vedno ne more uravnovesiti in dobiti trdnih temeljev za ustaljeno življenje. Hud boj za obstanek preživljajo narodi in sedanja najtežja svetovna gospodarska kriza, ki je kedaj doletela človeštvo, je v veliki meri vzrok za nepremišljeno in vedno večje oboroževanje držav. Ako pomislimo, da se potroši za oboroževanje 61 držav letno čez štiri milijarde dolarjev, potem ne more noben pameten človek več odobravati taka početja, da bi metali narodi milijarde narodnega premoženja za začetek novega klanja, klanja, ki bo hujše od vseh dosedanjih. Saj se vsi zavedamo, da bi pomenila nova vojna s tehničnimi izumi in novimi plinskimi sredstvi popoln pogin človeštva in njegove kulture. Zato je dolžnost nas, ki smo videli grozote razdejanj, da z vsemi sredstvi delamo za mir in za zблиžanje med narodi. Da bomo pa zasigurali in ohranili svetovni mir, je nujno potrebno, da se izvede popolna razorožitev, uvede mednarodno mirovno raziščišče, zasigurajo življenjske pravice narodnim manjšinam, preide k preosnovi mednarodnih odnošajev z odstranitvijo tajne diplomacije in da se stvori svetska država, odnosno splošna zveza narodov.

(Dalje prihodnjič.)

Samopomoč Zveze bojevnikov reg. pom. blagajna v Ljubljani.

Občni zbor. Na praznik dne 25. marca t. l. se je vršil I. redni občni zbor Samopomoči Zveze bojevnikov z določnim dnevnim redom. Zbralo se je k zborovanju lepo število članov. Ob pol 11. je načelnik tov. Rozina pozdravil navzočne ter otvoril občni zbor. Spomnil se je štirih preminilih članov. V počaščenje njih spomina so navzočnim vstali ter zaklicali trikrat «Slava!». Za zapisnikarja imenuje tov. Skobla, za overovatelja zapisnika pa tov. Pečjaka in tov. Praznika. Zapisnik izrednega občnega zbora z dne 19. oktobra 1932. se prečita in odobri. Načelnik tov. Rozina poroča, da za kratko dobo poslovanja v preteklem letu poročilo pač ne more biti tako obširno, ker se je komaj dober mesec pred zaključkom leta začelo redno poslovati. Kljub krizi, ki danes objema ves svet, je uspeh našega dela zadovoljiv. Upoštevali bomo tudi vnaprej priporočila in nasvete članov zaupnikov, ki nam tedensko poročajo. Tajniško poročilo je namesto bolnega tajnika podal tov. Skobl. Iz poročila je razvidno, da je v tej kratki dobi poslovanja do konca leta 1932. bilo izdanih 108 polic, dočim so bile za ostale priglašence iz leta 1932. police izdane v januarju letos. Ureditev pisarne z vso registraturo in drugo uredbo je vprav v prvi dobi poslovanja zahtevala mnogo časa in dela. Načelstvo je imelo v predmetni poslovni dobi 14 sej, katerih prva se je vršila 14. julija preteklega leta. Glavni predmet prvih sej so bile priprave za pričetek rednega poslovanja, na ostalih sejah pa so bile na dnevnem redu največ tekoče zadeve. Da so bili temelji dobro vkopani, priča nadaljnji razvoj naše ustanove in pa njeno sedanje stanje. Do danes izdane police so že dosegle številko 941, dočim jih bo še prihodnji teden izdanih nadaljnjih 54. Članov-zaupnikov je bilo ob koncu leta 15. Nato je sledilo blagajniško poročilo tov. inž. Gosarja, ki je pokazalo razveseljivo sliko denarnega poslovanja. Vplačani prispevki za pogrebniški sklad so popolnoma kriti z naložbo, skromna uprava — poslovanje se je vršilo skoraj brezplačno — pa tudi ni zahtevala velikih izdatkov. Izmed upravnih izdatkov je še naj-

več stala nabava tiskovin. Za nadzorstvo je poročal tovariš Turel. Nadzorstvo je trikrat natančno pregledalo blagajno in ostalo poslovanje ter našlo vse v najlepšem redu. Zato predlaga, da se načelnistvu podeli absolutorij. Predlog je bil soglasno sprejet. Vsa poročila so bila soglasno sprejeta. S tem je bilo odobreno dosedanje poslovanje. Ker ni bilo podanih drugih predlogov, je bil s tem dnevni red izčrpan ter je tov. Rozina zaključil zborovanje s pozivom na vse člane, da z vso vnemo in podvojenimi močmi delujejo za nadaljnji razvoj Samopomoči Zveze bojevnikov.

Pričetek zavarovanja. Na razna vprašanja glede pričetka zavarovanja sporočamo, da pričinja zavarovanje z dnem izstavitve članske izkaznice, odnosno sprejemnega lista, ki je naveden na koncu besedila (nad podpis).

Iz organizacije

Vsem našim naročnikom, članom, prijateljem in čitateljem veselo Veliko noč!

Uredništvo in uprava lista «Bojevnika»
ter osrednji odbor Zveze bojevnikov.

Skupine in dopisnike ponovno prosimo, da ločijo dopise za uredništvo, upravo in osrednji odbor Zveze. Vse dopise pošiljajte na tajništvo Zveze, Tyrševa (Dunajska) cesta št. 14, vendar za vsako od navedenih ustanov posebej. Za list še posebej pišite le na eno stran, druga naj bo prazna, in samo tisto, kar spada v list, brez drugih pripomb in opazk.

Za tiskovni sklad so prispevali: Skupina Zveze bojevnikov Trbovlje Din 15—; Keber Anica, Ljubljana, Din 6—; Pintar Ernest, Moste pri Ljubljani, Din 4—; Zirer Marija, Ljubljana, Din 10—; Berlič Alojz, Ptuj, Din 6—; Gmeiner Jože, Ljubljana, Din 10—; skupina Zveze bojevnikov, Litija, Din 60—; dr. Pečjak Gregorij, Ljubljana, Din 10—; Mervar Franja, Ljubljana, Din 10—.

Trbovlje. Dne 26. februarja 1933. se je vršil članski sestanek Zveze bojevnikov, skupina Trbovlje. Sestanek je bil dobro obiskan, kar dokazuje, da so naši člani disciplinirani. Na sestanku smo sklepali o raznih internih društvenih rečeh, tako o tomboli, taboru in poročilu o zadnji seji osrednjega odbora v Ljubljani, kar je članstvo vzelo na znanje. Prav tako se je članstvo soglasno strinjalo z dosedanjim delom skupine in obsojalo dopisnika tednika «Pohoda», ki nas ponovno napada, hoteč nam škodovati z raznimi neresničnimi članki. Članstvo smo pozvali, da pristopi k nepolitični novo ustanovljeni Jadranski straži v Trbovljah. Dalje pozivamo, naj se bivši bojevniki svetovne vojne, ki nameravajo stopiti v našo skupino, oziroma se hočejo zavarovati pri naši Samopomoči, zglase v društvenem lokalu v gostilni Volkar, dnevno med šesto in osmo zvečer. Za točno poslovanje zaradi rastočega števila članstva je nujno potrebno, da plačujejo članarino v tem našem lokalu. Razne prijave, informacije itd. so tudi tamkaj dnevno na razpolago pri službujočem odborniku. Tovariši, zbirajmo in sestajajmo se, da obudimo pravo tovariško zavest, ki je prva podlaga naši veliki organizaciji, kar nam bo sedaj tem lažje, ker nam je dal predsednik tovariš Kolbesen lokal brezplačno na razpolago, za kar mu bodi na tem mestu izrečena najlepša zahvala. Ker je neki naš ponesrečeni član v hudem položaju, nima pa še pravice do dajatve iz podpornega fonda, priporočamo tovarišem članom, da ga po možnosti z majhnimi prispevki podprejo. Tudi te prispevke sprejemamo v društvenem lokalu. Pripominjamo, da smo za omenjenega člana na članskem sestanku nabrali Din 6450. Dalje sporočamo članstvu, da je zastopnik «Bojevnika» tovariš Kuhar, trgovinski vrtnar. Ta ima tudi pooblastilo za nabiranje inseratov in člankov ter naj se tovariši v teh zadevah obračajo nanj v društvenem lokalu.

Moste pri Ljubljani. Pred dvema mesecema smo začeli pri naši skupini z govorniškimi tečajem. Obeskuje ga prav pridno precej naših članov, ki bodo gotovo postali zelo dobri govorniki. Tečaj imamo vsak petek od osmih do desetih zvečer. — Pripravljamo se za veliko vrtno prireditev s srečelovom, ki jo nameravamo prirediti 2. julija, v primeru slabega vremena pa 9. julija. — Pred kratkim sta nam umrla kar dva redna člana: Albin Kristan in Josip Kelbel. Obeh pogrebov smo se udeležili v velikem številu in smo tovarišema položili na krsto tudi venca. Hudo prizadetima rodbinama izrekamo naše iskreno sožalje!

IVAN BIZOVIČAR

umetni in trgovski vrtnar

Ljubljana, Kolezijska ulica št. 16

priporoča cenjenemu občinstvu svoje bogato opremljeno vrtnarstvo, kakor tudi vence, šopke in trakove. Dalje ima na razpolago večjo množino dekoracijskih dreves za dvorane in balkone. V zalogi so tudi cepljene vrtnice — visokodebelne in nizke — v raznih barvah. — Spomladi vsakovrstne sadike najzlahotnejših cvetic in zelenjadi. — Vsa naročila za Ljubljano in izven nje se izvršujejo točno in solidno.

Cvetličarna v Ljubljani na Miklošičevi cesti št. 7 (palača Vzajemne posojilnice).

Telefon št. 26-68. Brzojavke: Bizovičar, vrtnar, Ljubljana.

Tržič. Dne 6. marca 1933. smo v «Našem domu» priredili skioptično predavanje o «Namenu in pomenu letalstva», katerega se je udeležilo okrog 250 oseb. Naš tovariš Janko Vertin iz Ljubljane je kot strokovnjak in izvežban pilot zelo zanimivo predaval in žel za svoja izvajanja dolgotrajen aplavz. Za njegov odziv in reklamo, ki jo je s tem napravil naši skupini, se mu s tem najtopleje zahvaljujemo in ga prosimo, da svoje zanimivo predavanje izvede tudi pri drugih naših skupinah, s čimer bodo skupine v organizatornem, materialnem in moralnem pogledu veliko pridobile. — Kdor izmed onih, ki so bili na farnem pokopališču ob priliki občnega zbora naše skupine dne 6. januarja 1933. navzočni, želi fotografsko sliko, naj blagovoli to sporočiti naši skupini, oziroma našim tovarišem odbornikom. Nabavna cena sliki bo okrog 6 Din za večji format. — Kot zastopnik «Samopomoči Zveze bojevnikov» za Tržič in okolico je naš tajnik Vinko Ciler, sluga meščanske šole, na katerega naj se blagovoli obrniti vsak, ki želi sebe ali svojce zavarovati. Rade volje mu bo dal potrebna navodila. — Vsem našim tovarišem, članom in prijateljem želimo veselo Alelujo!

Tiskovni sklad. Občni zbor Zveze bojevnikov je sklenil, da se za naš list nabira tiskovni sklad, ki naj obstoji iz prispevka skupin po 1 Din od člana, iz dela dobička skupinskih prireditev in iz prostovoljnih prispevkov. Spominjajte se ob vsaki priliki našega lista in darujte za tiskovni sklad!

NIZKE CENE

Velika zaloga dvokoles Tribuna, Styria, Dürkopp, Paris, Record, Sachsovih motorjev, šivalnih strojev, otroških vozičkov najnovejših modelov. Izdelujejo se tudi vozički po naročnikovem okusu, prevozní triciklji, invalidski vozički, posamezni deli in pnevmatika.

Prodaja na obroke. Ceniki franko.

«TRIBUNA» F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov
LJUBLJANA, Karlovška cesta 4

FRANC JAGER

TAPETNIK

Ljubljana, Sv. Petra nasip 29

priporoča svoje najmodernejše fotelje, vsakovrstne žimnice in otomane, žimo, zložljive postelje, patentne divane itd.

Skupine in člane opozarjamo, da dobe vsa navodila v Ljubljani pri tajniku na Tyrševi (Dunajski) cesti št. 14 («Orient»). Tja pošiljajte tudi vse dopise za list in pa za Zvezo. Zlasti prosimo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljajih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in iz zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih bo rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Poravnajte naročnino!

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3, s podružnico na Miklošičevi cesti št. 13 je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 430,000.000 Din, rezervnih zakladov pa nad 10,000.000 Din.

Za pupilne naložbe ima sodni depozitni oddelek. Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje po pošti pa svoje položnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo.

Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantneje. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti. Telefon: centrale št. 2016 in 2616, podružnice št. 2367. Poštni čekovni račun: centrale št. 10533, podružnice št. 16138.

Uradne ure za stranke od 8. do 12.

Samopomoč Zveze bojevnikov

reg. pomožna blagajna v Ljubljani

sprejema v zavarovanja za pogrebno članke Zveze bojevnikov, ki lahko zavarujejo tudi svojce brez razlike spola. Prispevki so tako malenkostni, da jih zmore vsak.

Vsa pojasnila daje brezplačno pisarna v Ljubljani, Jegličeva cesta 15. Pismenim vprašanjem priložite v znamkah 2 Din.